

Iudex competens pro Clericis solus ecclesiasticus.

Quia Clerici fori privilegio iurantur, pro utroque delictorum genere, mixta, et civilia.

### De Poenis Ecclesiasticis.

Poena canonica est

*Delinquentis, aut delicti coercitio, ab Ecclesia per canones, aut a potestate ecclesiastica, secundum canones, data aut comminata.*

Ad dignoscendum an poena sit latae vel ferendae sententiae, duae assignandae sunt regulae:

Inspicienda sunt verba poenae, si referantur ad tempus vel praeteritum, vel praesens, *excommunicamus, privamus, ipso facto, ipso iure*, continent latae sententiae poenam; si referantur ad tempus futurum, *excommunicabitur, privatur*, ferendae sententiae poenam continent. Inspiciendus est sensus poenae; si perficiat actionem per se, dat latae sententiae poenam, *declaramus excommunicatum, sciat se esse privatum, statim, omnino, ex tenore praesentium*. Si actionem alteri remittat perficiendam, *qui hoc fecerit excommunicatur, privatur, excommunicandus, privandus*, poenam dat ferendae sententiae.

Latum est discrimen inter poenam latae et ferendae sententiae.

Nam poenam ferendae sententiae non obligat, nisi post sententiam condemnatoriam iudicis; poena latae sententiae statim obligat in conscientia, ubi externam executionem non requirit, necessaria est sententia iudicis declaratoria commissi criminis et poenae contractae, nisi talis declaratio a lege excludatur: ex causa, *etiam alia declaratione non secuta.*

Effectus poenae in sententia condemnatoria

Incipit tantum a die sententiae.

Poena in sententia declaratoria

Incipit a die commissi delicti, ad quem ipsa sententia retrahitur.

Sub Censurae nomine continentur

Omnes poenae medicinales, et sunt, *excommunicatio, suspensio et interdictum.*

Excommunicatio

Quasi extra communionem eiectio sonat.

Anathema graece

Separationem significat.

Excommunicatio est

*Censura ecclesiastica, quae Christianum communibus fidelium bonis privat.*

Ecclesia societas perfecta est et eius constitutio necessarie requirit potestatem anathematizandi.

Ecclesia ex iure divino potestatem habet graviorum criminum reos excommunicandi.

Si sit ex integro, ita ut excludat, tam active, quam passive a bonis fidelium communibus.

Dicitur excommunicatio maior

Si ex parte, ita ut tantum passive bonis communibus fidelium excludat.

Dicitur excommunicatio minor

Semper excommunicatio maior intelligitur. Ita veteri iure.

Cum simpliciter excommunicatio profertur

« Ex quibuscumque censuris non nisi illae quas in hac Constitutione inserimus, ... robur exinde habeant ». At excommunicatio minor nullo modo inserta est in praedicta Constitutione.

Excommunicatio minor sublata est per constitutionem Apostolicae Sedis

S. Congr. S. R. U. Inquisitionis interrogata, utrum vi constitutionis *Apostolicae Sedis* abolita esset excommunicatio minor; respondit 10 Decembris 1883: *Affirmative*. Advertendum tamen est, cessationem huius poenae non efficere ut culpa cesset, quam quis communicando cum excommunicato vitando incurrit.

Tuto doceri potest in Seminariis, sententia quae docet excommunicationem minorem abolitam esse vi constitutionis Apostolicae Sedis.

In *reservatam* et *non reservatam*.

Excommunicatio maior dividitur

Dari tantum potest ab eo cui fuit reservata, excepto mortis articulo.

Absolutio a b excommunicatione reservata

Valide datur a quocumque Confessario approbato.

Absolutio ab excommunicatione non reservata.

Duplicis est speciei: alia est reservatio facta *speciali modo*, alia *simpliciter* facta.

Reservatio facta S. Pontifici vi Bull. *Apostolicae Sedis* Pii IX.

Apostasiae et haeresis, lectionis librorum haereticorum et librorum solemniter a Papa damnatorum: Schismatis. Appellationis a Papae mandatis ad Generale Concilium. Offendentium Cardinales, Episcopos et Nuncios. Impedientium exercitium iurisdictionis ecclesiasticae. Trahentium ecclesiasticos ad tribunal laicum. Recurrentium ad laicam potestatem ad impediendas litteras S. Sedis. Falsariorum litterarum Apostolicarum. Absolventium complicem in peccato turpi.

Reservatio facta a Pio IX speciali modo in Bull. *Apostolicae Sedis*, sequentes excommunicationis casus respicit.

Usurpantium bona Ecclesiarum. Invadentium civitates, terras, iura et supremam iurisdictionem S. R. E.

Casus excommunicationis in eos qui cogunt ecclesiasticos ad tribunal laicum, recte intelligitur.

Cogentium iudices laicos ad trahendum ad suum tribunal ecclesiasticos, et edentium leges et decreta contra libertatem et iura Ecclesiae.

Duae excommunicationes Romano Pontifici speciali modo reservatae, sunt latae post publicationem Constitutionis *Apostolicae Sedis*.

In Canonicos Cathedralium vacantium qui audeant administrationem Ecclesiae concedere electo, praesentato a potestate laica; et in electum et praesentatum qui in huiusmodi administrationem se ingerere praesumat; et in eos qui eis auxilium, consilium aut favorem praestiterint. Et in eos qui nomen dant « Societati Catholicae pro recuperatione iurium spectantium ad populum christianum et speciatim ad populum Romanum in electione S. Pontificis ».

Reservatio simpliciter S. Pontifici facta afficit excommunicatos.

Defendentes propositiones a Papa sub excommunicatione damnatas, vel praxim exquirendi in Confessione nomen complicitis. Iniicientes violentas manus in Clericos. Duellantes, Massones, Carbonarios. Violantes asylum sacrum, vel clausuram Monialium. Mulieres violantes clausuram Monachorum. Reos Simoniae realis in beneficiis et confidentialis, et Simoniae realis in ingressu in Religionem. Facientes quaestum ex indulgentiis. Collectores eleemosynarum pro missis cum quaestu. Alienantes vel infeudantes civitates et loca S. R. E. Regulares praesumentes ministrare clericis aut laicis, sine necessitate et licentia Parochi, Extremam unctionem aut Viaticum. Extrahentes reliquias ex catacumbis absque venia. Communicantes cum excommunicatis nominatim a Papa in crimine criminoso. Clericos communicantes in divinis cum similiter excommunicatis. Omnes excommunicatos a Tridentino sub Papae reservatione et praesumentes absolvere a casibus Papae speciali modo reservatis, extra mortis articulum.

Reservatio facta Episcopo in Piana Bull. quatuor tantum respicit excommunicationis casus.

Scilicet: Clericorum in sacris et Monachorum aut Monialium post professionem solemnem matrimonium contrahentium et eorum qui cum eis contrahunt. Procurantium abortum. Utentium scienter falsis Apostolicis

litteris. Eorum, qui a Tridentino excommunicantur, reservata Episcopis absolute.

In excommunicationem quae ab Ecclesia tolerantiam habet et in eam, quae tolerantiam non habet, unde excommunicati dicuntur tolerati et non tolerati seu vitandi.

Iure canonico novo introducto a Martino V. in Bull. *Ad evitanda*, excommunicatio dividi potest:

Qui publice et nominatim in individuo excommunicati sunt a iudice, expresse excommunicatione prolata et denunciata. Qui excommunicationem contraxerunt propter publicam et notoriam Clerici percussionem quae nulla possit tergiversatione celari.

Sunt excommunicati vitandi

Omnes reliqui sunt tolerati, cum quibus possumus licite communicare.

Exceptis excommunicatis his duobus modis, seu vitandi

Scilicet, excommunicatum privat usu activo et passivo sacramentorum, participatione suffragiorum Ecclesiae et indulgentiarum, assistentia divinis officiis, habilitate ad beneficia et officia ecclesiastica, facultate praesentandi oblationes, iure obtinendi a S. Sede rescriptum et sepultura ecclesiastica.

Excommunicatio tolerata hos effectus parit

Exercitio potestatis ordinis; potestate iurisdictionis; communionem externam fidelium tam forensi quam politica; et etiam in omnes effectus excommunicationis toleratae incurrunt.

Excommunicati publice et nominatim denunciati, nec non notorii Clericorum percussores, privantur

In hoc versiculo comprehenduntur *Os, orare, vale communicatio, mensa negatur*.

Actiones prohibita excommunicato cum fidelibus et e converso

In hoc versiculo comprehenduntur: *Utile, lex, humile, res ignorata, necesse*.

Casus in iure expressi, in quibus licet communicare cum excommunicatis vitandis

Proinde communicantes cum iisdem nullam incurere canonicam poenam.

Certum est haereticos et schismaticos nominatim non denunciatos non esse vitandos.

Ideo talis communicatio in civilibus et humanis,

Certum est communicatio cum haereticis et ex-

communicatis etiam toleratis, plena periculi esse solet.

prudens et cauta esse debet pro necessitate potius quam pro lubito.

Communicatio cum haereticis et excommunicatis, etiam toleratis, in sacris et divinis omnino catholicis interdita est.

S. C. S. Officii dixit, non licere catholicos in divinis cum Graecis schismaticis communicantes absolvere, extra casum extremae necessitatis. Et Benedictus XIV docet, indultum Martini V, minime prodesse ut catholici possint in sacris et in divinis cum haereticis toleratis communicare; SS. Pontifices, et S. C. S. Officii et De Propaganda Fide illicitam semper reputarunt communicationem in divinis et sacris cum excommunicatis haereticis toleratis.

Suspensio est *Censura ecclesiastica, quae clericum privat exercitio functionum sui ordinis, officii et beneficii, in toto, vel in parte.*

Suspensio dividitur In totalem et partialem, ab officio, a beneficio. Una regulariter non extenditur ad aliam.

Suspensio dividitur In *reservatam* et *non reservatam*.

Suspensio reservata. Tolli non potest nisi a reservante per absoluteionem, si sit censura, et per dispensationem, vel relaxationem, si sit pura poena.

Suspensio imposita ad certum tempus Per se ipsam sine absoluteione, vel dispensatione, cessat.

Suspensio reservata sive censura sive poena. Tantum tolli potest per Episcopum, sive habentem iurisdictionem quasi episcopalem, non per Confessarium, sive Parochum absque speciali Episcopi delegatione.

Ex dispositione Bull. Apostolicae Sedis Pii IX, suspensiones Papae reservatae sunt:

Suspensiones a beneficiorum perceptione contra Capitula et Conventus recipientes in administratione Episcopos et alios Praelatos antequam eis exhibuerint Apostolicas Litteras de eorum promotione: Suspensio per triennium a collatione ordinum contra ordinantem aliquem subditum absque titulo beneficii vel patrimonii cum pacto ne petat ab ipso alimenta: Suspensio ad annum ab administratione ordinum contra ordinantem alienum subditum, vel subditum suum alibi tanto tempore commoratum, ut canonicum impedimentum contrahere potuerit, sine litteris testimonialibus

vel dimissorialibus Episcopi: Suspensio per annum a collatione ordinum contra Ordinantem in sacris Religiosum non professum vota solemnia sine titulo beneficii vel patrimonii, excepto casu legitimi privilegii: Suspensio perpetua ab exercitio ordinum contra religiosum eiectum extra Religionem degentem: Suspensio perpetua ab ordine suscepto contra praesumentem ordinem suscipere ab excommunicato, vel suspenso, vel interdicto nominatim denunciatis, aut ab haeretico vel schismatico notorio: Suspensio ab ordinibus susceptis contra Clericos Romae ultra quadrimestre commorantes, vel pertinentes ad Episcopatus Suburbicarios, qui regulis non satisfaciunt ipsis in Piana Bulla constitutis: Omnes suspensiones a Tridentino prolatae a Piana Bulla confirmantur.

Quia illa est poena medicinalis, haec vindicativa, illa requirit praeviam monitionem. haec nullam requirit monitionem; tollitur haec per dispensationem, etiam ipso facto post lapsum determinati temporis. Irregularitas oritur a suspensione ut censura, et a suspensione ut poena, etiamsi sit occulta.

Est privare Clericum determinatis actibus, officii et beneficii sui iuxta suspensionis naturam et extensionem.

Quia odiosa restringenda sunt. Suspensus ab officio non potest eligere alium ad praelaturam, neque eligi.

*Censura ecclesiastica, quae prohibet divinatorum officiorum exercitium, Sacramentorumque usum et sepulturae ecclesiasticae dationem; exceptis certis casibus et Sacramentis.*

Quod fertur specialiter in determinatas personas, aut generaliter in collegium vel populum.

Quod fertur in locum aut territorium determinatum, aut in aliquam Parochiam aut Dioecesim:

Quod fertur in locum et in personas eiusdem loci.

In *generale* et *speciale*.

Suspensio perpetua non comprehendit suspensionem, quae dicitur ut poena delicti.

Effectus suspensionis

Interpretatio in suspensione fieri debet restrictive.

Interdictum est

Interdictum personale est

Interdictum locale est

Interdictum mixtum est

Interdictum dividitur

In generali interdieto locali contingunt quidam casus in quibus non exeret vim.

Ut est parvulorum Baptisma, morientium Poenitentia, adulterum Confirmatio, secreta divinatorum officiorum celebratio facta ianuis clausis, et solemnibus divinatorum officiorum celebratio in maioribus anni solemnitatibus.

In interdieto speciali quidam casus excepti sunt:

Ut Sacramentum Baptismatis, Confirmationis, Poenitentiae, Eucharistiae per modum Viatici, et Extremae Unctionis quae regulariter ministrari possunt.

Interdium pariale.

Solius sepulturae, ingrediendi in Ecclesiam.

Interdium divi-  
ditur

In *reservatum* et *non reservatum*.

Interdium reser-  
vatum S. Ponti-  
fici in Bull. Apo-  
stolicae Sedis  
Pii IX, declara-  
tur:

Illud quod incurrunt Universitates, Collegia, Capitula quae a mandatis R. Pontificis ad universalem futurum Concilium appellant. Reservatum similiter ad arbitrium eius, qui tulit, est interdium ab ingressu Ecclesiae, quod incurrunt scienter celebrantes, vel celebrari facientes divina in locis interditiis, et admittentes nominatim excommunicatos ad divina officia, seu ecclesiastica Sacramenta: vel ecclesiasticam sepulturam. Interdicta a Tridentino lata ac censurae omnes, quae, hactenus... a Piana Bulla in suo robore servantur et confirmantur.

Cessatio a divinis  
est

*Mera intermissio divinatorum officiorum facta ex tristitia, atque ad luctum Ecclesiae significandum, ob inobedientiam et pravitatem filiorum suorum.*

Cessatio a divinis  
multum ab in-  
terdieto differt.

Nam cessatio a divinis proprie non est censura, neque violans eam irregularitatem incurrit.

Qui potest censuras ferre, etiam potest cessationem a divinis indicere, cuius effectus gravior est, quam in interdieto.

Nam tempore cessationis a divinis officia divina celebrari nequeunt, nec diebus pro interdieto exceptis: vel tantum Baptisma, Poenitentia et Eucharistia per modum Viatici ministrari possunt, et semel in hebdomada ad Corpus Christi conficiendum Missam celebrare licet.

Excommunicatio-  
nes latae sententiae nemini reservatas Pius IX enumerat tantum sequentes dum eidem excommunicationi submittit

Mandantes et cogentes tradi ecclesiasticae sepulturae haereticos notorios, aut nominatim excommunicatos vel interditos. Laedentes, perterrefacientes testes, et alios ministros S. Officii et eius scripturas diripientes, comburentes; praedictis quibuslibet auxi-

lium, consilium, favorem praestantes. Alienantes et recipere praesumentes bona ecclesiastica absque beneplacito Apostolico ad formam Extrav. *Ambitiosae*. Negligentes, sive culpabiliter omittentes denunciare infra mensem Confessarios, a quibus sollicitati fuerint ad turpia in quibuslibet casibus expressis in Bull. *Universi* Greg. XV, et Bull. *Sacramentum Poenitentiae* Benedicti XIV. Excommunicatos a Tridentino sine reservatione, excepta excommunicatione lata in decreto Sess. IV *de edit et usu sac. lib.*, quam tenet tantum Pontifex quoad imprimentes, aut imprimi facientes sine approbatione Ordinarii libros *de rebus sacris tractantes*.

Solus ecclesiasticus vir habens iurisdictionem in foro externo qui *sobrie magnaue circumspectione* censuras ferre debet, ut Tridentinum praecipit.

Lator et index censurarum est

Scilicet: ut adsit peccatum grave, externum et consummatum cum contumacia coniunctum; ut praemittatur trina monitio, vel una peremptoria; ut regulariter proferatur in scriptis cum declaratione causae, quorum exemplum reo tradendum est.

Censuras ferre non debet, nisi conditiones concurrant,

Omnis delinquens, christianus, vivens et subditus illius qui censuram fert.

Subiectum censurae est

Quia in communitate supponitur esse innocentes et solum culpabiles sunt puniendi.

Universitas vel Collegium non potest excommunicari;

Omnes unius conventus Regulares ab audiendis fidelium Confessionibus suspendere.

Episcopus non potest inconsulta Apostolica Sede

Non comprehenduntur Episcopi, nisi de illis specialis mentio fiat. In excommunicationem ut ceteri, Episcopi incurrunt, licet de illis nulla fiat mentio.

In censuris interditi et suspensionis a iure latis

Per absolutionem, quae datur a sacerdote in actu sacramentalis Confessionis pro foro interno, vel a iudice aut eius delegato extra confessionem pro foro externo, vel utroque.

Censura auferenda est

Non tollit externum excommunicationis effectum, nisi alia accedat, qua homo reconciliatur Ecclesiae.

Absolutio data pro foro interno, qua homo reconciliatur Deo.

In censura ab homine inflicta per sententiam

Absolutio regulariter danda est ab eo, qui censuram tulit, aut ab eius Superiori, quia reservata auctori vel Superiori semper intelligitur.

In censura inflicta per generalem statutum et non reservata

A quocumque confessario pro foro interno absolutio dari potest. Idem dic de censura a iure, si non est reservata.

In censura reservata tantum ille absolvit

Cui reservata fuit, aut Successor aut Superior; excepto mortis articulo, in quo quilibet sacerdos ab omnibus censuris et peccatis absolvit; in casu urgentis necessitatis, in quo Episcopus a Papalibus censuris absolvit, in notoriis, quia in occultis delegatam a iure auctoritatem habet.

Quoad modum, absolutio a censuris valide datur

Quibuscumque verbis aut signis absolvendi voluntatem sufficienter demonstrantibus, licet expediat adhibere formas assignatas.

Absolutio censurae datur persaepe ad cautelam

Ut contingit in administratione Sacramenti Poenitentiae, et Rescriptis Apostolicis, ad effectum obtinendae gratiae.

Absolutio censurae datur ad reincidentiam.

Id fit sub certa lege ex. gr. adeundi Papam, vel satisfaciendi parti laesae, aut alia pia opera exercendi intra certum tempus, quo elapso sine satisfactione, aut operum executione, absolutus in censuram reincidit.

Degradatio seu depositio aut vindicativa poena

*Est ecclesiastica poena, qua Clericus ordine et munere clericali, consequenter etiam omni beneficio et officio, nec non privilegio fori et canonis per sententiam solemniter et perpetuo privatur et curiae saeculari traditur, ut ab eadem iuxta leges puniatur.*

Degradatio si agitur de Presbytero

Datur ab Episcopo in praesentia sex Episcoporum vel Abbatum, usum mitrae et baculi pastoralis habentium, qui si interesse commode nequeant, possunt repraesentari per alias personas in dignitate ecclesiastica constitutas, aetate graves, et iuris scientia commendabiles.

Degradatio si agitur de ministro in ordine sacro constituto

Datur ab Episcopo in praesentia trium Episcoporum, Abbatum vel virorum qui sint dignitate, scientia iuris commendabiles et aetate graves.

Degradatio si agitur de ministro constituto in ordine non sacro

A solo Episcopo fit, vero ex consuetudine non solet adhiberi sollemnis degradatio.

Infligi non potest, nisi ob gravissimum scelus.

Degradatio gravissima poena

Haeresis et apostasia, falsificatio Litterarum Apostolicarum, conspiratio contra proprium Episcopum, assassinium, incorrigibilitas clerici post servatos aliarum poenarum gradus, crimen nefandum contra naturam sacramentali, celebratio Missarum, et auditio confessionum a non sacerdote facta, procuratio abortus foetus animati, furtum sacrilegum Sanctissimae Eucharistiae.

In iure poenam degradationis adiunctam habent:

*Poena ecclesiastica, qua Clericus ordine, officio, beneficio et quocumque clericali munere per iudicis sententiam perpetuo privatur*

Depositio verbalis est

Nam degradatio Clericum realiter et actualiter omnino exauctorat, depositio tantum verbaliter per sententiam. Degradatio tollit privilegium fori et canonis, et Clericum graviori poena punitum adhuc iudici saeculari puniendum tradit, depositio privilegium fori et canonis non aufert; et potest esse *partialis* vel *totalis*; sed semper cum spe obtinendae dispensationis post vitam emendatam et peractam poenitentiam; in degradatione peracta omnis spes aufertur.

Depositio a degradatione differt.

Ab eleemosynis Missarum manualibus accipiendis, quia haec poena honorem sacerdotis salvum servat, si ei privatim indicetur et salubrius in solo aere punitur, qui si bonus est, habebit adhuc S. Sacrificii solatium, et si malus abstinebit a S. Sacrificio, quando magis propter eleemosynam quam propter devotionem forte celebrat.

Sacerdos privari potest

Est quaedam pecuniae summa, quam delinquens ob statutum, vel iudicis decretum solvere tenetur in poenam sui delicti.

Multa pecuniaria

In defectu poenae ordinariae a iure statutae, ut cum poena in eius arbitrium remittitur et valide statutis suis adiungit, quoties id expedire iudicaverit.

Muletam Ordinarius irrogat

Solvendae sunt Depositario poenarum et mulctarum qui existere debet in qualibet Curia ecclesiastica,

Mulctae pecunariae